
KANSAINVÄLISYYSKASVATUSTA PÄIVÄKODISSA

Sadutuksesta kirjeenvaihtoon

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Lahdensivu 9.5.2011

Emmi Juutilainen

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma
Hämeenlinna

Työn nimi Kansainvälisyyskasvatusta päiväkodissa
-sadutuksesta kirjeenvaihtoon

Tekijä Emmi Juutilainen

Ohjaava opettaja Raija Paju

Hyväksytty _____ . _____ . 20 _____

Hyväksyjä

LAHDENSIVU
Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Tekijä	Emmi Juutilainen	Vuosi 2011
Työn nimi	Kansainvälisyyskasvatusta päiväkodissa – sadutuksesta kirjeenvaihtoon	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää kansainvälisyyskasvatusta päiväkodissa ja aloittaa kirjeenvaihto englantilaisten ja suomalaisten esikoululaisten välillä. Tutkimuksen kohteena oli sadutuksen käyttö kirjeiden tekemisessä sekä lasten omat mielenkiinnon kohteet ja se, mitä he halusivat itseltään tai Suomesta kertoa. Osatavoitteena oli ottaa sadutus käyttöön päiväkodilla, sillä lasten kuuleminen on tärkeää.

Tutkimusryhmänä toimi hämeenlinnalaisen päiväkodin yhdeksän esikoululaista. Työn taustateorianä oli kehityspsykologia, kansainvälisyyskasvatusta sekä sadutuksen tutkimukset.

Tutkimus oli luonteeltaan laadullinen, ja sen menetelminä käytettiin havainnointia ja haastattelua. Tutkimuspäiväkirja oli tärkeä aineisto viestien, maalausten sekä haastattelujen lisäksi toiminnan havainnoinnin kannalta.

Sadutus toimi yhteistyön parantajana. Sadutetut lapset kertoivat mielipiteitään avoimesti ja monisanaisesti. Sadutuksen avulla kirjeisiin saatiin lapsille tärkeitä aiheita.

Avainsanat Kansainvälisyyskasvatusta, sadutus, esiopetus

Sivut 27 s.

LAHDENSIVU

Degree programme of crafts and recreation

Author

Emmi Juutilainen

Year 2011

Subject of Bachelor's thesis

Multicultural Education in a Daycare Centre – from Storycrafting to Correspondence

---

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to develop multicultural education in a daycare centre and to start a correspondence between Finnish and English preschoolers. The aim of the thesis was to study how storycrafting works with writing letters. The focus was also on the interests of the preschoolers and what they wanted to tell about themselves or Finland. One aim was also to introduce storycrafting to the workers of the daycare centre because it is important to give the voice to the children.

The study was carried out with nine preschoolers in a daycare centre in Hämeenlinna. The theoretical background deals with developmental psychology, multicultural education and researches about storycrafting.

The data were collected by observation and thematic interviews. The main sources of the information were the children themselves. Journal of the study, the messages written to England, the paintings and the results of the interviews were used as data. Interview and storycrafting were main methods because it was important to hear the thoughts of the children.

The study indicated that storycrafting improves co-operation between children and adults. The children who did storycrafting told their opinions and thoughts explicit and at length. The letters contained matters that are important to the children.

Keywords Multicultural education, storycrafting, preschool education

Pages 27 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KANSAINVÄLISYYSKASVATUS	3
2.1	Kansainvälisyyskasvatus	3
2.2	Suvaitsevaisuus	4
2.3	Kulttuurin hahmottaminen	4
2.4	Kansainvälisyyskasvatus varhaiskasvatuksessa ja esiopetus suunnitelmassa.....	5
2.5	Kirjeenvaihto Englantiin	6
3	KEHITTYVÄ LAPSI SADUN KERTOJANA.....	7
3.1	Kehityspsykologiaa	7
3.2	Sadutus	8
4	TUTKIMUS LASTEN KANSSA	9
4.1	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset	9
4.2	Laadullinen tutkimus.....	9
4.3	Tutkimusmenetelmät.....	10
4.4	Lasten haastatteleminen	10
4.5	Aineiston käsittely.....	11
5	OHJAUSPROSESSI KOHTI KIRJEENVAIHTOA.....	12
5.1	Lämmittelyä kansainvälisyyteen	12
5.2	Sadutus	13
5.3	Viesti Englantiin.....	14
5.4	Maalauksia Englantiin.....	15
6	HAASTATTELU KANSAINVÄLISYYDESTÄ JA SADUTUKSESTA	16
6.1	Kansainvälisyydestä	16
6.2	Sadutuksesta	18
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	19
7.1	Haastattelusta	19
7.2	Sadutuksen toimiminen kirjeiden tekemisessä.....	20
7.3	Esikoululaiset kertovat elämästään	20
8	POHDINTA JA ARVIOINTI.....	22
8.1	Kokemuksia haastattelusta	22
8.2	Kokemuksia sadutuksesta	23
8.3	Lapsilähtöisyys.....	24
8.4	Koko prosessi	24
	LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Maailma kansainvälistyy vauhdilla. Rauhan takaamiseksi on tärkeää, että jo lapsena ymmärretään erilaisten kulttuurien olevan rikkaus. Tutustumalla päiväkodissa uuteen kulttuuriin haluan kannustaa lapsia olemaan avoimempia jotakin vierasta kohtaan. Avoimuus ja empatiakyky ovat tärkeitä ominaisuuksia jokaisen ihmisen arkipäivässä.

Tässä opinnäytetyössä hämeenlinnalaisen päiväkodin esikoululaiset alkavat kirjeenvaihtoon englantilaisten esikoululaisten kanssa. Tavoitteena on käyttää sadutusta kirjeiden tekemiseen ja lasten ajatusten esille tuomiseen. Pohdimme kansainvälisyyttä ja yhteydenpitoa eri kansojen kesken. Lapset pääsevät tekemään englantilaisille esikoululaisille viestin ja maalauksia, joiden avulla he kertovat elämästään Suomessa.

Sadutuksella rohkaistaan lapsia kertomaan omia ajatuksiaan ja ideoitaan, sillä haluan lasten olevan yhteydessä ulkomaalaisiin omien mielenkiinnon kohteittensa pohjalta. Aikuiset unohtavat kysyä lasten mielipidettä asioissa, jotka koskevat lapsia. Päiväkoti on hedelmällinen ympäristö juurruttaa lasten kuuntelemista arkipäiväiseen toimintaan.

Tein opinnäytetyöni Jaarlin Päiväkodilla Hämeenlinnassa. Päiväkodissa toimintaa järjestetään pienryhmissä, jotta kodinomainen tunnelma säilyisi. Päiväkodin toimintaan kuuluvat vahvasti kielten oppiminen sekä liikunta. Englantia ei opetella koulumaisesti, vaan sitä tulee käytettyä enemmänkin päivittäisissä rutiineissa, kuten tervehdyksissä, ruokailussa ja ulkoilussa. (Jaarlin Päiväkodit Oy 2010.)

Lapset ulkoilevat päivittäin säästä riippumatta ja lähimetsiin ja puistoihin tehdään usein retkiä. Sisäliikunnassa harjoitellaan suunnitellusti pelejä, eri välineiden hallintaa sekä motoriikkaa. Kulttuuriin lapset pääsevät tutustumaan erilaisten retkien, esitysten sekä vierailijoiden avulla. Lapset pääsevät oppimaan monipuolisesti erilaisia tapoja tehdä taidetta ja käsitöitä, ja heitä kannustetaan kokeilemaan luovasti eri menetelmiä. (Jaarlin Päiväkodit Oy 2010.)

Olin syventävässä harjoittelussa Jaarlin Päiväkodilla syksyllä 2010. Harjoittelu kesti kymmenen viikkoa ja tuona aikana sain hyvän kuvan päiväkodin arjesta ja lasten kanssa toimimisesta. Työpaikkaohjaajana toimi ohjaustoiminnan artenomi.

Harjoittelun jälkeen tutkin projektissa sadutuksen avulla, mitä lapset ajattelevat vieraista kulttuureista tulevista ihmisistä. Tein ensin perussadutusta ja lopulta sadutusta kuvista ulkomaalaisista ihmisistä ja maisemista. Jututin myös lapsia kuvista ja kyselin, mitä heidän mielestään on kulttuuri. Projektissa kokeilin sadutusta ensimmäistä kertaa ja vakuutuin menetelmän toimivuudesta kommunikaation parantajana. Halusin ottaa sadutuksen menetelmäksi opinnäytetyöhöni ja juurruttaa sadutusta päiväkodin arkeen.

Minulle oli tärkeää, että lapsia kuunnellaan toiminnan suunnittelussa, joten sadutus tuli luonnollisesti mukaan suunnitelmaan. Halusin kokeilla sadutusta kirjeiden aiheiden lämmittelyssä ja niiden kirjoittamisessa. Kirjeenvaihto ulkomaalaisten kanssa on kansainvälisyyskasvatusta parhaimmillaan, koska lapset saavat olla kontaktissa toisen kulttuurin kanssa ja luoda kommunikaatiota omista tarpeistaan. Esikoululaiset vasta opettelevat kirjoittamaan, joten kirjeet tulevat olemaan paljon muutakin kuin vain tekstiä. Kirjeiden kirjoittaminen toteutuu sadutuksen luoman yhteistyön avulla, eli aikuinen kirjaa, mitä lapsi sanoo.

Opinnäytetyöni toteutus ja raportointi tapahtui keväällä 2011. Kerron aluksi keskeisistä käsitteistä, kansainvälisyyskasvatuksesta, varhaiskasvatuksesta sekä sadutuksesta. Avaan tutkimuksen tavoitteita, teoriaa sekä toteutusta. Kerron ohjauksista sekä haastattelusta. Lopuksi pohdin opinnäytetyöni tuloksia.

2 KANSAINVÄLISYYSKASVATUS

Opinnäytetyöni keskeisenä teemana on kansainvälisyyskasvatus, johon kuuluu suvaitsevaisuuden edistäminen ja oman kulttuurin lisäksi vieraiden kulttuurien tunteminen. Esittelen tässä luvussa kansainvälisyyskasvatusta ja suvaitsevaisuutta sekä sitä, miten ne liittyvät varhaiskasvatukseen. Kerroin myös kirjeenvaihdosta ulkomaalaisten kanssa kansainvälisyyskasvatuksen toteutustapana.

2.1 Kansainvälisyyskasvatus

Ihmiskunnan historiassa on aina liikuttu ja oltu tekemisissä eri kansojen kesken. Vuorovaikutus on rikastuttanut ihmisten elämää ja samalla syventänyt omaa kulttuuria. Samoin on nykyään, monikulttuurisuus näkyy elämässämme yhä vahvemmin. Vieraan kulttuurin kohtaamisessa saattaa tulla ongelmia, jos olemme epävarmoja itsestämme ja annamme ennakkoluulojemme vaikuttaa siihen, miten kohtelemme toista ihmistä. (Wahlström 1996, 7-11.)

Kansainvälisyyskasvatuksen tavoitteena on, että eri kulttuurit voivat elää rinnakkain ja lomittain ja tulla toimeen keskenään. Toisiin kulttuureihin tutustuminen ja erilaisuuden hyväksyminen ovat avainasemassa suvaitsevaisuuden lisäämiseksi. Ihmisten tulisi ymmärtää eri kansojen riippuvuus toisistaan ja ottaa toiminnassaan huomioon koko ihmiskunnan yhteinen hyvä. Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus avaavat tien eri kulttuurien sopeutukseen yhteisöön. (Myllymäki 2004, 7-9.)

Suomi on muiden kansakuntien lailla sitoutunut seuraaviin YK:n Vuosituhattulistuksen arvoihin (Opetusministeriö 2007, 12):

- *vapaus, tasa-arvoisuus, solidaarisuus, suvaitsevuus, kunnioitus luontoa kohtaan ja yhteisvastuu*
- *rauha, turvallisuuden ja aseistariisunnan keskeinen merkitys maailmanyhteisölle*
- *kehitys ja köyhyyden poistaminen*
- *yhteisen ympäristömme suojeleminen*
- *ihmisoikeudet, demokratia ja hyvä hallinto*
- *heikempien suojeleminen*
- *vähiten kehittyneiden maiden erityistarpeiden kohtaaminen*
- *monenkeskisen järjestelmän vahvistaminen*

Kansainvälisyyskasvatusta toteuttavat erilaiset järjestöt, työpaikat, koulut, kirkot, kunnat ja sitä toteutetaan joko sulautettuna muuhun toimintaan tai erilaisissa tapahtumissa. Kansainvälisyyskasvatusta voidaan kutsua myös globaalikasvatukseksi. (Kepa ry n.d.) Aihe on monen järjestön tavoitellutalla, joten molemmilla hakusanoilla löytyy paljon tietoa ja ideoita sen toteuttamiseksi.

Kansainvälisyyskasvatusta tarvitaan jokaisen ikäryhmän kanssa, mutta on tärkeää, että se aloitetaan jo varhaislapsuudessa (Myllymäki 2004, 9). Mielestäni tulee helposti ajateltua, että kulttuuripäivä pari kertaa vuodessa riittää, mutta kansainvälisyyskasvatuksen tulisi olla muuhun toimintaan sisällytettyä. Kaikki, mitä teemme, henkii arvojamme ja asenteitamme.

2.2 Suvaitsevaisuus

Wahlström (1996, 102-103) mainitsee tärkeimpänä suvaitsevaisuuden edistämisen syynä väkivallan vähentämisen. Sodat ja väkivalta johtuvat yleensä suvaitsevaisuuden ja myötäelämisen taidon puutteesta. ”Väkivallan ja sotien seurauksena inhimillinen kärsimys on niin valtavaa ja se jättää niin pitkäaikaisen historiallisen jäljen, että niiden estämiseksi tulisi kansakuntien tehdä kaikki voitavansa.”

Kaikilla ihmisillä on ennakkoluuloja jostakin asiasta. Ennakkoluuloiksi nimetään yleensä negatiivisävytteiset päähänpinttymät, luodut käsitykset jostakin. Ne on opittu ja sisäistetty ja suvaitsematon ihminen pitää niistä kiinni, vaikka tosiasiat puhuisivat luuloja vastaan. Suvaitsevainen ihminen sen sijaan uskaltaa antaa ennakkoluulojensa muuttua ja murtua. (Wahlström 1996, 72-73.)

Meidät opetetaan lapsista alkaen etsimään eroavaisuuksia kahden eri asian välillä ja arvotamme asioita helposti niiden ulkonäön perusteella. Suvaitsevaisuudessa olennaista on nähdä ihmisten samanlaisuus. Aboud (Wahlströmin 1996, 83-84 mukaan) kertoo kuitenkin, että eri ihmisten ulkonäön tai tapojen eron huomaaminen ei johda suoraan ennakkoluuloisuuteen. Ennakkoluulottomat lapset huomaavat samat erot kuin ennakkoluuloiset, mutta he eivät suhtaudu niihin kielteisesti. Wahlströmin (1996) mukaan lapset, jotka viettävät paljon aikaa erinäköisten tai -väristen ihmisten kanssa, eivät lopulta enää huomaa eroa heidän ulkonäössään, koska ovat tottuneet niihin.

2.3 Kulttuurin hahmottaminen

Jaamme ihmiset helposti eri kulttuureihin heidän kotimaansa mukaan, silti kulttuurieroja saattaa ilmentyä yhden maan sisällä paljonkin. Toisilla alueilla, keskuksissa, kulttuuri muuttuu nopeammin, sillä se saa enemmän vaikutteita muualta, kun taas syrjemmässä kulttuuri muuttuu hitaammin, jolloin voidaan sanoa, että se on vanhempaa. (Apo & Kinnunen, 1998-2001.)

Salmisen ja Poutasen (1996, 8-11) teoksessa puhutaan pääasiassa kansallisista kulttuureista, jotka koostuvat kahdesta osasta. Syvimpänä vaikuttaa jokin, jota on vaikea määritellä. Se on historiaa, arvoja, aikakäsitystä, ihmissuhteita ja vallanpitoa. Ulkopuolisen on vaikea saada sitä selville, sillä se on jotakin, johon synnyttään ja kasvetaan. Wahlströmin (1996, 82-83) mukaan nämä muokkaavat arvojamme, moraaliamme sekä suhtautumistamme muihin kulttuureihin. Ihmisen kulttuuri-identiteetti muokkautuu koko elämän ajan, koska siihen vaikuttavat kaikki elämän aikana koetut

tapahtumat. Kulttuurin avulla hahmotamme omaa paikkaamme maailmassa.

Ulompi osa on näkyvämpi, siihen kuuluvat symbolit ja rituaalit, joita voi oppia ja joita on helpompi jäsentää ja muokata. Kulttuureista saattaa kohota sankareita, joiden mukaan muu maailma määrittää kulttuurin. Sankareita voivat olla urheilijat, muusikot, kuvataiteilijat tai poliittiset vaikuttajat. (Salminen & Poutanen 1996, 8-11.) Lapsi alkaa hahmottaa omaa kulttuuriansa kuusivuotiaana vertailemalla sitä toisiin. Erilaiset juhlat ja rituaalit muokkaavat käsitystä omasta kulttuurista. (Wahlström 1996, 83.)

Wahlström (1996, 74) kertoo Aboudin teoksen pohjalta tiedollisuuden vaikutuksista lasten ennakkoluuloihin. Noin seitsemänteen ikävuoteen asti lapsi kuvittelee, että muut ihmiset näkevät asiat hänen näkökulmastaan. Seitsemännestä ikävuodesta lähtien lapsesta tulee enemmän yhteisökeskeinen ja maailmaa hahmotetaan omasta ryhmästä käsin. Ala-asteella jumiudutaan helposti oman luokan sisälle, ryhmähenki saattaa olla hyvä, mutta muita luokkia ja ryhmiä väheksytään. Kymmenennestä ikävuodesta eteenpäin lapsi osaa ajatella jo muiden ryhmien näkökulmasta ja arvostaa niitä erilailla. Hän ymmärtää myös vastavuoroisuuden periaatteen.

Päiväkodissa ei vielä anneta järjestelmällistä tietoa muista kulttuureista, mutta lapsen mieleen voidaan kuitenkin tehdä tilaa muille kansoille ja kulttuureille. Lapsen suhtautuminen muihin kansoihin alkaa kehittyä aikaisin, ja tuon perussuhtautumisen läpi siivilöityy myöhemmin saatava tieto. Lapsen mielikuvaa maailmasta voi kehittää tutustumalla muihin kulttuureihin sekä kieliin. (Pulkinen & Wahlström 1987, 17.)

2.4 Kansainvälisyyskasvatus varhaiskasvatuksessa ja esiopetussuunnitelmassa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Stakes 2005) mukaan lapsen maailmankuvan halutaan kehittyvän mahdollisimman monipuoliseksi, eheäksi ja kokonaisvaltaiseksi. Sen takia on luokiteltu orientaatioita, joiden eri näkökulmasta lapsi saa tutkia maailmaa. Kansainvälisyyskasvatuksen teemoja tulee esille historiallis-yhteiskunnallisessa orientaatiossa oman kulttuurin ja historian tuntemuksena sekä eettisessä orientaatiossa, jossa lapset pohtivat muun muassa oikeudenmukaisuutta ja kunnioitusta. (Stakes 2005, 26-29.)

Jaarlin Päiväkodin esiopetussuunnitelman mukaan lapsista halutaan kasvattaa oma-aloitteisia, oppimishaluisia lapsia, joilla on hyvät sosiaaliset taidot. Lapsia kannustetaan luovuuteen ja heille sallitaan epäonnistuminen ja uudelleen yrittäminen. Lapsi nähdään elämyksellisenä ja aktiivisena oppijana, jonka tulee olla mukana päiväkodin ja esiopetuksen toiminnan suunnittelussa. Opinnäytetyöhöni liittyen esiopetukseen kuuluvat myös vuorovaikutus, mediataidot, kulttuuri, etiikka ja englannin kieli. (Jaarlin Päiväkodit 2010.)

Esiopetussuunnitelmassa on erikseen maininta saduista. Lasten kuuntelemis-, puhumis-, lukemis- sekä kirjoitustaitoja harjoitetaan. Lapset pääsevät

tutustumaan kirjallisuuteen, itseilmaisuun, näyttelemiseen, leikkeihin ja omien satujen kertomiseen. (Jaarlin päiväkodit 2010.)

2.5 Kirjeenvaihto Englantiin

Esikoululaiset eivät osaa vielä kirjoittaa ja lukea sujuvasti, mutta sadutus ja kirjeenvaihto innostavat lapsia äidinkielen opetteluun. Lapset näkevät, miten heidän tuottama puhe muuttuu tekstiksi, ja toisaalta näkevät, miten englantilaisten lähettämät kirjeet muuttuvat puheeksi. Kirjeenvaihdossa on tärkeää vaihtaa muutakin kuin tekstiä. Lapset voivat lähettää toisilleen valokuvia, piirustuksia tai askarteluja.

Kirjeenvaihto erimaalaisten lasten välillä konkretisoi kansainvälisyyskasvatuksen ajatuksia, sillä kirjeenvaihdossa eri kulttuurit ovat aidosti tekemisissä toistensa kanssa. Lapset kuulevat lasten näkemyksiä toisista kulttuureista ja heille tärkeistä asioista. Empatiakyky on tärkeä osa suvaitsevaisuutta. Lapset saattavat huomata, että ulkomaalaiset lapset ajattelevat samoja asioita kuin he. Erilaisuutta voi lähestyä myös samankaltaisuuden kautta. Lapset pääsevät myös pohtimaan omaa kulttuuriaan ja sitä, mitä haluavat kertoa siitä.

Koska yhteistyötaho löytyi Englannista, kirjeitä ei tarvitse kääntää kuin kerran matkalla lapselta toiselle. Kirjeet luetaan lapsille myös alkuperäisellä kielellä, jotta he kuulevat, miten paikalliset käyttävät kieltä.

Suunnittelen lasten kanssa, mitä he haluavat lähettää. Päätin, että aloitamme sähköpostilla, jotta voimme lähettää kuvia Suomesta. Sähköpostiin toivoin myös pikaisempaa vastausta, jotta olisimme päässeet tekemään oikeita kirjeitä englantilaisten vastausten perusteella. Vastaus viipyi, joten teimme kirjeet lasten omista lähtökohdista.

Sähköpostin edut ovat näppäryys ja nopea vastaanottaminen. Aikaa vie vain viestin teko. Sähköpostiin voi helposti liittää digikuvia, sillä harva viitsii enää kehittää paperikuvia. Sähköpostien ja kuvien tekeminen on osa mediakasvatusta.

Sähköpostin jälkeen teemme maalauksia, ja ryhmä jatkaa kirjeiden tekemistä myöhemmin. Kirjeiden ihanuus on siinä, että on mahtavaa saada käsin kirjoitettua tekstiä ja itse maalattuja ja askarreltuja kuvia. Kirje on konkreettisempi kuin sähköposti, siihen liimataan postimerkki ja kirjoitetaan osoite päälle. On myös hyvä tottua siihen, että kaikkea ei saa heti. Hyvää voi odottaa.

3 KEHITTYVÄ LAPSI SADUN KERTOJANA

Lapsi aloittaa esikoulun sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta. Esikoulussa aletaan totuttaa koulumaisempaan oppimiseen. Lapset saattavat kuitenkin taistella auktoriteetteja vastaan vahvistaessaan itsetuntoa. Lempämpänä itsetunnon vahvistajana toimii sadutus, jossa lapsi pääsee kertomaan satua. Se tarjoaa hedelmällisen tilan lapsen ja aikuisen väliseen kommunikaatioon. Sadutus antaa lapsille mahdollisuuden tulla kuulluksi. Koska toimin opinnäytetyöni aikana esikoululaisten kanssa päiväkodissa, kerron tässä luvussa esikouluikäisen lapsen kehittymisestä sekä sadutuksesta, joka on tärkeässä osassa opinnäytetyössäni.

3.1 Kehityspsykologiaa

Piaget'n (1977) mukaan seitsemän vuotta täyttävät esikoululaiset ovat siirtymässä esioperationaaliselta tasolta operationaaliselle tasolle. Esioperationaalisella tasolla, 2–7-vuotiaana, lapsi ajattelee pääsääntöisesti hänen omasta näkökulmastaan ja kuvittelee muidenkin tekevän niin. Lapsi on 7–12 vuoden iässä operationaalisella tasolla. Silloin lapsi alkaa ymmärtää paremmin syy-seuraussuhteita, hän oppii yhteen- ja vähennyslaskuja ja osaa ajatella asioita muidenkin näkökulmasta. (Piaget 1977, 94-97.)

6–7-vuotiaana lapsi käy läpi itsenäistymisvaiheen, joka muistuttaa uhmaikää ja toisaalta murrosikää. Lapsi haluaa enemmän tilaa itselleen, joten hän irtaantuu vanhemmistaan ja saattaa kapinoida auktoriteetteja vastaan. Lapsi haluaa aikuistua, mutta välillä hän haluaa tuntea itsensä pieneksi ja hoivatuksi, mielialat voivat vaihtua monta kertaa päivässä. Lapsen kanssa kannattaa nyt neuvotella enemmän, sillä hän sitoutuu asioihin paremmin, jos on saanut osallistua niiden sopimiseen. (Jarasto & Sinervo 1997, 68-73.)

Lapsi saattaa kokea epävarmuutta osaamisestaan, ja hän vaatii itseltään paljon. Tämä saattaa esiintyä toisten kiusaamisena tai pilkkaamisena, koska hän pelkää omaa epäonnistumistaan. Lapsen kielellinen kehitys on edennyt huomasti, joten lorut ja vitsit voivat olla hyvä keino osoittaa aikuisten tyhmyys. (Jarasto & Sinervo 1997, 70-72.)

Kiinnostus kirjoitettuun tekstiin herää. Lapsi kuuntelee mielellään, kun hänelle luetaan ja hän koettaa tunnistaa sanoja ja numeroita. Varmuus ilmaista itseä kasvaa. Tässä vaiheessa on tärkeää keskustella lapsen kanssa paljon, lukea ja kirjoittaa yhdessä, jotta kouluun meno on helpompaa. (Jarasto & Sinervo 1997, 73-74.)

Esikoulussa lapset oppivat tunnistamaan erilaisia äänteitä ja kirjaimia. Lukemaan oppiminen lähtee liikkeelle siitä, että lapsi alkaa yhdistää äänteitä ja kirjaimia. Jotkut lapset oppivat lukemaan ja kirjoittamaan jo esikoulussa, mutta pääsääntöisesti se tapahtuu vasta koulussa. (Kronqvist & Pulkinen 2007, 139.)

3.2 Sadutus

Lapsilla on oikeus kertoa mielipiteensä ja tulla kuulluksi. Sadutus on menetelmä, jonka avulla aikuinen herkistyy kuuntelemaan lasta ja lapsi rohkaistuu kertomaan ajatuksiaan. Sadutuksen avulla luodaan vilpittöitä vuorovaikutusta ja opitaan arvostamaan toista. (Karlsson 2003, 9-10.) Sadutusta voi käyttää myös nuorten, aikuisten ja vanhusten kanssa, mutta keskityn tässä kertomaan lasten saduttamisesta.

Sadutuksen tarkoituksena on kirjata lapsen kertoma satu juuri, niin kuin hän on sen kertonut, virheineen ja keksittyine sanoineen. Sadutustilanne ei siis ole opetustilanne, eikä satua analysoida. Sadutuksessa ei vaadita mitään, siinä aikuinen arvostaa lasta juuri sellaisena, kuin hän siinä tilanteessa on. (Karlsson 2003, 51.)

Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi, ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat (Karlsson 2003, 10).

Lapset, joita sadutetaan säännöllisesti, oppivat nopeammin kirjoittamaan ja lukemaan, koska sadutuksessa he näkevät puhutun kielen ja kirjoitetun tekstin yhteyden. Kirjoittamisen opettelun tulisikin lähteä lasten omista teksteistä. Ensimmäisillä sadutuskerroilla lapset saattavat tarkistaa, että paperille todella kirjoitetaan heidän satua. Lapsille on tärkeää, että tekstiin tulee kaikki olennainen, mutta heistä on myös miellyttävää huomata, että heitä todella kuunnellaan. (Karlsson 2003.)

Sadun kertojalla on aina oikeus päättää, kenelle satu luetaan tai missä sitä säilytetään. Lapset nauttivat usein toisten tekemien satujen kuuntelemisesta. Satujen ääneen lukeminen kertoo niiden hyväksymisestä ja arvostamisesta. (Karlsson 2003, 53.)

Sadutetut lapset rohkaistuvat kertomaan mielipiteitään myös muualla arkipäivässä. Heidän terve itsetuntonsa kasvaa ja he osaavat vaatia, että heitä kuunnellaan. Moni lapsia saduttamaan alkanut aikuinen on yllätynyt siitä, kuinka taitavia lapset ovat. Lapsilla on uskomaton määrä tietoa ja ajatuksia, joita aikuinen ei ole kuullut kiireen ja kaavamaisten tapojen keskellä. (Karlsson 2003.)

Saduissa kaikki on mahdollista, niissä voi tapahtua mitä vain, mikä arkitodellisuudessa on mahdotonta. Silti sadut auttavat meitä jäsentämään ja ymmärtämään maailmaa, jossa elämme. Kaikki sadut eivät ole kauniita, niissä voi tapahtua erittäin julmia ja epäoikeudenmukaisia asioita, mutta niiden kautta voimme käsitellä kuvainnollisesti oman elämämme menetyksiä, joita kuitenkin tulemme kohtaamaan. (Mäki & Arvola 2009, 22.)

4 TUTKIMUS LASTEN KANSSA

Kerron tässä luvussa tavoitteista opinnäytetyöhön liittyen. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa käytettiin laadullisina tutkimusmenetelminä havainnointia ja haastattelua. Aineistona minulla oli muistiinpanojen ja tutkimuspäiväkirjan lisäksi lasten sadut, piirustukset sekä haastattelun tulokset.

4.1 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön kehitystavoitteena on aloittaa kirjeenvaihto englantilaisten ja suomalaisten esikoululaisten välillä ja tätä kautta kehittää päiväkodin kansainvälisyyskasvatustoimintaa. Tutkimustavoitteena on tutkia, miten sadutus tukee kirjeiden kirjoittamista, joten havainnoinnin lisäksi kysyin haastattelutilanteessa lapsilta kokemuksia sadutuksesta. Toimin kirjeenvaihdon käynnistäjänä ja lasten ideoiden esille tuojana. Päiväkodin työntekijät jatkavat kirjeenvaihtoa lasten kanssa minun jälkeeni.

Lisäksi tutkimustavoitteena on selvittää, mitä esikoululaiset haluavat kertoa elämästään Suomessa englantilaisille esikoululaisille. Haluan kuulla, mitkä asiat he kokevat tärkeiksi tai mielenkiintoisiksi kertoa, sillä se kertoo lasten suhtautumisesta uusiin kirjekavereihinsa.

Minulle on tärkeää työskennellä niin, että lasten ääni tulee kuuluviin. Kansainvälisyyskasvatusta tehdään lasten vuoksi, joten heidän mielipiteensä on tärkeä. Lapsille tulee antaa vaikutusmahdollisuuksia pienestä pitäen, jotta he uskaltavat tulevaisuudessakin kertoa mielipiteensä ja uskovat sen vaikutuksiin.

Pääkysymys:

Miten sadutus tukee kirjeiden kirjoittamista esikouluikäisten kansainvälisyyskasvatuksessa?

Alakysymykset:

Mitä esikoululaiset haluavat kertoa itsestään tai Suomesta englantilaisille?
Miten esikoululaiset kokevat sadutuksen?

4.2 Laadullinen tutkimus

Laadullista tutkimusta käytetään silloin, kun halutaan ymmärtää jotakin ilmiötä kokonaisvaltaisesti. Sillä tutkitaan haluja, mielipiteitä tai jonkin toiminnan laatua. Tulosten raportointi on kuvailevaa ja selittävää. Laadullisen tutkimuksen käytetyin tutkimusmenetelmä on haastattelu ja on tärkeää suunnitella kysymykset siten, että niillä saadaan mahdollisimman laaja kuva tutkittavasta ilmiöstä. (Vilka & Airaksinen 2003, 63-64)

Opinnäytetyössäni on piirteitä toiminnallisesta tutkimuksesta, esimerkiksi tutkijan rooli ja tutkimusmenetelmät. Heikkisen (2006, 106) mukaan tutkijan rooli on yleensä olla ulkopuolinen tarkkailija, mutta toimintatutkimuksessa tutkija on aktiivisesti mukana toiminnassa. Välillä tutkija tarkkailee enemmänkin ulkopuolelta toimintaa, mutta välillä hän on toiminnan keskellä, jolloin tapahtuu kehitystyötä, mutta havainnointi vaikeutuu. (Heikkinen ym. 2006, 106.)

Tutkimuspäiväkirja on tärkeä työväline tutkijalle, sillä sinne hän tallentaa käytyjä keskusteluja, omia havaintoja ja ideoita, joita työstä nousee. Tutkimuspäiväkirja auttaa jäsentämään ajatuksia, sillä sinne voi kirjoittaa myös ihmetyksen aiheista. Ihmetteleminen ja kysymysten esittäminen, sekä pienten huomioiden tekeminen vievät tutkimusta eteenpäin. (Heikkinen ym. 2006, 106-107.)

Tutkimusryhmänäni toimii Jaarlin Päiväkodin esikouluryhmä, johon kuuluu yhdeksän oppilasta. Tutustuin heihin jo harjoittelun ja projektin aikana, joten tutustumiseen ei tarvinnut käyttää aikaa. Kerroin lasten kehitystasosta luvussa 3.

4.3 Tutkimusmenetelmät

Havainnoin lasten toimintaa, keskusteluja ja kehonkieltä sadutusten, haastattelun ja muun toiminnan lomassa. Koin sen tärkeäksi, sillä havainnointi täydentää haastattelun tuloksia.

Havainnoinnissa tehdään tulkintoja ihmisen ajatuksista, sillä ne heijastuvat kehonkieleen ja toimintaan erilaisina reaktioina. Havainnointi sopii vuorovaikutuksen tutkimiseen sekä tilanteisiin, joita on vaikea ennakoida. Tuloksista tulee luotettavampia, jos tutkija on havainnoitaville tuttu. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on osana toimintaa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 212-216.)

Hirsjärvi ja Hurme (2010, 47) käyttävät teoksessaan nimeä teemahaastattelu kuvaamaan puolistrukturoitua haastattelua. Siinä haastateltaville esitetyt kysymykset ovat samat, mutta niiden järjestystä tai sanamuotoa voi vaihdella tilanteen mukaan. Vastaukset ovat avoimia, joten haastattelu voi edetä kysymys-vastaus-rakenteella, tai se voi olla enemmän keskustelun tyylistä.

Teemahaastattelun oletuksena on, että haastateltavilla on oma kokemusmaailmansa, joka saattaa olla hyvinkin erilainen toisista. Haastattelussa on tärkeää saada esille asioiden merkityksiä ja niiden herättämiä ajatuksia. On tärkeää kuulla, miten haastateltava on kokenut tutkittavan ilmiön. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47-48.)

4.4 Lasten haastatteleminen

Hirsjärvi ja Hurme (2010, 128) kertovat teoksessaan myös lasten haastattelemisesta, sillä haastattelua käsittelevät teokset on kirjoitettu enimmäkseen aikuisten haastattelun näkökulmasta. Ennen lapsia haastateltiin lähin-

nä oikeudessa pahoinpitelyjen todistajina tai uhreina. Lapsia on viime vuosina alettu haastatella enemmän, mikä kertoo aikuisten halusta ymmärtää lasten kokemusmaailmaa paremmin sekä lasten tasa-arvon lisääntymisestä aikuisten maailmassa.

Lasten haastattelua suunniteltaessa täytyy ottaa huomioon lasten sanavarasto, sillä aikuinen käyttää helposti termejä, jotka eivät ole lapsille selviä. Kysymysten tulee olla sanastoltaan ymmärrettäviä ja muodoltaan selkeitä. Haastattelu ei myöskään saa olla liian pitkä, sillä lapsi pystyy keskittymään noin 15 minuuttia. On tärkeää, että haastattelija on lapsille tuttu. Vieraan haastattelijan tulisi viettää ennen haastattelua pari päivää lasten kanssa, jotta vierastaminen ei häiritsisi haastattelutilannetta. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 128-130)

Minulla on hyvät edellytykset haastatella lapsia, sillä he tuntevat minut jo yli puolen vuoden ajalta. Ennen haastattelua tein esikoululaisten kanssa asioita, jotka edellyttivät minulta kuuntelutaitoa ja heiltä omien ajatusten kertomista. Olen jututtanut ja saduttanut lapsia ja kirjoittanut ylös ja toteuttanut heidän antamiaan ideoita viestien tekemisessä Englantiin. Varsinaisen tutkimushaastattelun toteutin yksilöhaastatteluna viestien ja maalausten tekemisen jälkeen.

4.5 Aineiston käsittely

Aineistona minulla oli tutkimuspäiväkirja, johon kirjasin havaintoja sekä pohdintoja koko prosessin ajalta, lasten sadut ja maalaukset, sekä haastattelun tulokset. Päättökäytännöt olivat havainnointi ja haastattelu, joten niiden tulokset ovat tärkeimmät. Kirjasin haastattelun vastaukset suoraan paperille käsin, koska olin tottunut kirjaamaan lasten satuja ja lapset olivat tottuneet näkemään minut paperi ja kynä kädessä.

Haastattelun jälkeen kirjasin kaikki vastaukset tietokoneelle. Lajittelin kysymysten alle jokaisen lapsen vastaukset, jotta näin yhden kysymyksen vastaukset kerralla. Samalla näin, mikä kysymys oli saanut eniten ”En tiedä.” -vastauksia. Kerron haastattelun kysymyksistä ja vastauksista luvussa 6.

5 OHJAUSPROSESSI KOHTI KIRJEENVAIHTOA

Työpaikkaohjaajani kirjoitti kanssani ensimmäisen viestin englantilaisen esikoulun johtajalle. Saimme sähköpostiosoitteen päiväkodin johtajalta, joka oli vierailut Englannissa kyseisessä esikoulussa. Ehdotimme yhteistyötä ja kerroimme, että minä aloittaisin opinnäytetyönäni kirjeenvaihdon esikoululaisten välillä, ja päiväkodin työntekijät jatkaisivat yhteistyötä minun jälkeeni. Johtaja oli mielissään yhteydenotosta, ja he ryhtyivät oppilaiden kanssa mielellään kirjeenvvaihtoon kanssamme.

Ensimmäisellä ohjauskerralla halusin lämmitellä esikoululaisia kansainvälisyyteen ja kuulla heidän ajatuksia aiheesta. Ennen ensimmäistä viestiä Englantiin sadutin lapsia, jotta heidän olisi helpompi kertoa ajatuksiaan kirjettä kirjoittaessa. Ensimmäinen viesti oli sähköpostiviesti, joten halusin myös tehdä jotain konkreettisempaa, jossa näkyy lasten kädenjälki. Teimme maalauksia, joissa lapset saivat kertoa itselleen tärkeistä asioista.

5.1 Lämmittelyä kansainvälisyyteen

Ne on niitä välejä eri kansojen välillä.

Ensimmäisellä kerralla loin pohjaa yhteiselle toiminnalle ja tuleville ohjauksille. Koin tärkeäksi, että ennen yhteydenottoa Englantiin keskustelimme kansainvälisyydestä yleensä, jotta lapset tulisivat ajatelleeksi, millälaisia paikkoja maailmassa on ja miten sinne voi pitää yhteyttä. Maapallon tutkiminen ja oman kartan piirtäminen toimi pohjana myös päiväkodissa muulloinkin tapahtuvalle kansainvälisyyskasvatukselle, esimerkiksi tulevalle maailmanympärysmatkalle, jossa lapset pääsevät tutustumaan vieraisiin maihin muun muassa vierailijoiden, ruuan, musiikin ja käsitöiden avulla.

Aloitimme keskustelun pohtimalla, mitä kansainvälisyys on ja mitä siitä tulee mieleen. Tulin vasta tuon keskustelun jälkeen pohtineeksi, että sana *kansainvälisyys* sisältää sanan *väli*, josta ensimmäisenä tulee mieleen, että se erottaa kaksi asiaa. Oikeampi sana kansojen vuorovaikutukseen olisikin kansainvälittömyys.

Katselimme esikoululaisten kanssa karttapalloa ja puhuimme kansoista eri puolilla maapalloa. He saivat piirtää isolle paperille maapallon, johon jokainen teki osansa. Piirtäjiä oli paperin joka puolella, joten värikkääseen maapalloon tuli jokaisen omaa näkemystä.

Kuva 1: Maapallo

Kysyin esikoululaisilta erilaisista tavoista pitää yhteyttä. Ensimmäiseksi mainittiin matkustamiseen liittyviä asioita, kuten lentäminen, laiva ja juna, joten puhuimme siitä, missä maissa kukin on matkustanut. Listasimme yhteydenpitotapoja paljon, ja jokainen sai piirtää niitä paperille maapallon ympärille. Sähköisten viestimien maininnan jälkeen puhuimme myös yhteydenpidon historiasta ja siitä, miten viesti saatiin toiselle ilman sähköä.

Yksi tärkeä yhteydenpitoväline on kirje, joten keskustelimme kirjeenvaihdosta. Muutamalla lapsella olikin kirjekaveri. Kerroin lapsille, että olemme opettajan kanssa olleet yhteydessä englantilaiseen esikouluun, jossa on ryhmä, joka voi alkaa kirjeenvaihtoon meidän esikoululaisten kanssa. Lapset olivat innoissaan yhtä lukuun ottamatta. Häntä huoletti se, että he eivät osaa englantia. Kerroin, että opettajat kääntävät kirjeet, ja ovathan lapset oppineet jo jonkin verran englantia. Tämän käytännönasian selvittyä kaikki tuntuivat olevan mielissään uusista kirjekavereista.

5.2 Sadutus

Saanks mä kertoo ekana?

En ollut saduttanut kaikkia esikoululaisia, joten varasin yhden päivän sadutuksille, jotta kaikki pääsisivät kokeilemaan sitä. Halusin myös sadutuksen avulla luoda ilmapiirin, jossa lapset kertovat ajatuksiaan helpommin, jotta viestin tekeminen sujuisi paremmin.

Ehdotin satukansion kokoamista, jotta sadut olisivat tallessa yhdessä paikassa ja jotta lapset näkisivät, että niitä arvostetaan. Sehän sopi, ja jokaiseen päivän aikana kerrottuun satuun annettiin lupa lukea se kaikille. Pienemmätkin päiväkotilaiset huomasivat, että sadutan, joten esikoululaisten sadutuksen lomassa pienemmät kävivät myös kertomassa satujaan.

Lapset olivat innoissaan, kun pääsivät kertomaan satuja. Meinas tulla riitaa siitä, kuka pääsee kertomaan ensimmäisenä. Jouduin myös rajoittamaan kerrottujen satujen määrää, mikä oli ikävää. Halusin kuitenkin antaa kaikille mahdollisuuden kertoa edes yhden sadun.

Eräs hiljaisempi tyttö oli viime sadutuskerralla kertonut satua ystävänsä kanssa niin, että hän kuiskasi kertomansa ystäväilleen, joka sanoi ne ääneen, osan suoraan, osaa hän muokkasi mieleisekseen ja kertoi omaa tarinointia väliin. Tällä kerralla tyttö oli taas ystävänsä kanssa luonani. Ystävä kertoi ensin sadun. Toisesta sadusta meinasi taas tulla tyttöjen yhteinen, mutta onneksi sain rohkaistua hiljaisempaa kertomaan itse, ja hänen ystävänsä syventyi leikkeihin. Jouduin tosin välillä muistuttamaan häntä antamaan sadunkertomisrauhan.

Tyttö kertoi sadun pehmolelunsa kautta, lelun kertomana. Ensin hän lueteli vaivaantuneena mieleen tulleita sanoja, mutta vähitellen hän alkoi kertoa juonellista tarinaa. Oli ihanaa huomata, kuinka tyttö rohkaistui ja sadun lopussa sanat tulivat hänen suustaan luonnollisesti ja takertelematta. Hänen kasvoiltaan paistoi tyytyväisyys, kun luin sadun hänelle ääneen.

5.3 Viesti Englantiin

Hei, eskarit, hello!

Halusin orientoida esikoululaiset kirjeiden maailmaan, joten pyysin ryhmää kertomaan sadun miehestä, joka sai kirjeen. Tein ensimmäistä kertaa ryhmäsadutusta vain esikoululaisten kanssa. Porukassa oli hälinää, mutta saimme tehtyä sadun yhdessä. Satu kertoi luonnollisesti paljon muustakin, kuin annetusta aiheesta, mutta sadussa mies sai kirjeen Ranskasta.

Mietimme, mistä ensimmäisessä viestissä voisi kertoa. Lapset osasivat tervehtiä ja kysyä kuulumisia. Heiltä tuli myös ideoita kertoa matkoistaan Englantiin, sukulaisista Englannissa ja kielistä, joita osaamme puhua. Lapset halusivat esitellä itsensä ja heitä kiinnosti englantilaisten esikoululaisten nimet ja se, onko heillä samanlaisia esikoulukirjoja.

Kysyin, haluavatko lapset lähettää kuvan itsestään ja suunnittelimme, missä ryhmäkuvan voisi ottaa. Päätimme ottaa sen myöhemmin pihalla, koska oli kaunis auringonpaiste, sininen taivas ja puut olivat kauniin kuuran peitossa.

Teimme viestin osissa. Esikoululaiset tulivat pareittain kertomaan itsestään, koska moni halusi esitellä itsensä. Viestistä tuli hyvä esittelyviesti, koska jokainen kertoi nimensä sekä jotakin muuta itsestään. Samalla he saivat mahdollisuuden kysyä jotakin. He kysyivät esimerkiksi, mitä esikoululaiset siellä Englannissa tekevät ja ovatko he nähneet erään tytön äitiä, kun hän oli Englannissa käymässä. Yksi tyttö kertoi myös sadun, jonka halusi lähettää viestin mukana.

Kirjoitin ja kokosin viestin, sadun ja kuvan ensin suomeksi ja käänsin ne sitten englanniksi. Lähetimme Englantiin viestin molemmilla kielillä, jotta he näkisivät, millaista on suomen kieli. Ennen lähettämistä luin viestin kokonaisuudessaan esikoululaisille sekä suomeksi että englanniksi.

5.4 Maalauksia Englantiin

Revontulia, joulukuusia ja talo, jossa pihassa kaks kukkaa.

Teimme kirjeitse lähetettävää postia Englantiin. Keskustelimme, mitä esikoululaiset haluavat kertoa Suomesta englantilaisille kuvien avulla. Kuviin liitettäisiin myös tekstiä. Tähdensin, että aihe voisi olla jokin Suomelle ominainen tai jokin itselle tärkeä asia.

Pidin lasten kanssa ideariihä ja ensimmäiset ideat olivat, että he voisivat kertoa itsestään, eläimistä, ilmasta, perheestä, maasta, toisistaan, kavereista tai avaruudesta. Kävimme vielä jokaisen ideat läpi niin, että kaikki saivat kertoa ideansa ja kirjasin ne ylös. Jokainen sai valita omista aiheistaan mieluisimman. Maalauksiin päätyi aiheet kesäisestä luonnosta, Suomen eläimistä, jääkiekosta, pelikonsolista, lautapeleistä ja puutarhasta. Aiheet siis kertoivat lasten elinympäristöistä ja harrastuksista. Pari lasta maalasi luontokuvauksiin luonnon lisäksi kavereita, joista myös kerrottiin teksteissä, joita kirjoitin maalauksiin lasten sanelun mukaan suomeksi ja käänsin ne englanniksi. Odotimme, että saimme kirjeitä Englannista, ja päiväkodin työntekijät lähettivät maalaukset saatekirjeen kanssa Englantiin.

6 HAASTATTELU KANSAINVÄLISYYDESTÄ JA SADUTUKSESTA

Kerron tässä luvussa haastattelukysymysten suunnittelusta, haastattelun kulusta sekä tuloksista. Haastattelin lapsia, jotta saisin mahdollisimman suoria vastauksia kysymyksiini. Halusin myös antaa lapsille kokemuksen siitä, että heidän mielipiteillään on merkitys. Suunnittelin kysymyksiä siten, että saisin kuulla lasten ajatuksia kansainvälisyydestä sekä ideoita myöhempien postien aiheiksi Englantiin. Halusin myös kuulla, mistä he haluaisivat kirjekaverin ja miksi. Kysyin myös kokemuksia sadutuksesta.

Yksi lapsi oli poissa, eikä ollut tietoa, milloin hän tulee takaisin, joten tein teemahaastattelun kahdeksalle esikoululaiselle kahden kesken. Haastattelutilanteet olivat pääasiassa luontevia keskusteluja, joissa keskusteltiin välillä muustakin, jos lapsi halusi jotain kertoa. Haastattelu oli siis sadutuksien lisäksi yksi tilanne lisää lapsille saada ajatuksiaan kerrottua.

Lapset tulivat haluamassaan järjestyksessä luokseni huoneeseen, jossa saimme olla rauhassa. Minulla ei ollut tarkkaa aikataulua, joten haastattelun keston määritti se, kuinka paljon innostumme juttelemaan. Keskimäärin haastattelut kestivät noin kymmenen minuuttia.

6.1 Kansainvälisyydestä

Juttelin ensin jokaisen haastateltavan kanssa kuulumisista ja päiväkodissa toteutetusta maailmanympärysmatkasta, jossa oltiin kuvitteellisesti lennetty jo Ranskaan ja Nepaliin ja tutustuttu maiden kulttuureihin. Halusin näin keventää tunnelmaa ja jatkoin haastattelukysymyksiin luontevasti ja juttelunomaisesti. Ensimmäisellä haastattelukysymyksellä halusin palata ensimmäiseen kokoontumiskertaamme, jossa puhuimme kansainvälisyydestä. Huomasin, että kysymys oli liian abstrakti joillekin, joten joissain tilanteissa autoin kertomalla, mitä kansainvälisyyteen liittyvää he ovat tehneet päiväkodissa.

Mitä ajatuksia sulla on kansainvälisyydestä?

Lasten vastauksissa tuli ilmi päällimmäisenä olevat asiat maailmanympärysmatkasta. Suurin osa lapsista piti maailmanympärysmatkaa mielenkiintoisena, koska sai kuulla vieraista maista uusia asioita. Sitä pidettiin myös kivana, koska sai oppia vieraita kieliä. Lapsien vastausten lisäksi ilmeistä ja kehonkielestä näki sen, että he olivat nauttineet maailmanympärysmatkasta ja odottivat innolla seuraavaa mielikuvituslentoa Peruun. Moni mainitsi sen, että Nepalissa syödään käsin. Yllättävä tai erilainen asia jäikin paremmin mieleen. Eräälle lapselle yllättävää oli se, että kaikissa maissa ei ole lunta.

Nepalissa on hirveitä vuoria. Siellä syödään käsin.

On ollu mielenkiintoista. Mielenkiintoisinta on se, että joissain maissa ei ole lunta.

Mitä sä oot päässyt tekemään englantilaisille?

Kysymyksen tarkoitus oli muistuttaa lapsia ja minua siitä, mitä he olivat päässeet tekemään englantilaisille. Viisi heistä oli päässyt tekemään sekä viestiä että maalausta. Kaksi heistä oli tehnyt vain maalauksen ja yksi vain viestin.

Mitä haluat lähettää Englantiin eskareille?

Minua kiinnosti kuulla lasten ideoita kirjeisiin, ja halusin käyttää rauhallisen haastattelutilanteen hyväksi lasten mielipiteen kuulemiseen. Kirjeenvaihto jatkuu opinnäytetyöni jälkeen, mutta opettajilla ei välttämättä ole mahdollisuutta jutella jokaisen esikoululaisen kanssa kaksin rauhassa häiriöiltä.

Kolmelle lapselle ei tullut mitään mieleen. Kun koetin herätellä mielikuvia lähetettävistä asioista, päädyimme puhumaan aivan muista aiheista. Muilta tulikin ideoita runsaasti. Moni mainitsi kirjeet, postikortit ja askartelut. Lisäksi mainittiin valokuvien ja terveisten lähettäminen, lentoposti, lahjat, tavarat sekä jotain, jota Suomessa on, mutta Englannissa ei. Eräs lapsi mainitsi vielä kirjat englanniksi ja itse tehdyt tarinat. Hän ehdotti myös, että englantilaiset voisivat opetella suomea siten, että kuvan viereen kirjoitetaan mallista, mikä esine tai väri kuvassa on.

Joku juttu, jota Englannissa ei oo, mut Suomessa on. Lunta ei voi lähettää, se sulaa.

Jos saisit valita, mistä maasta haluaisit kirjekaverin? Miksi?

Halusin kuulla, mikä lapsia kiinnostaa ulkomaissa ja mistä he haluaisivat kirjekaverin. Ensimmäinen haastateltava vastasi tyytyväisenä, että Englannista. Toinen halusi kirjekaverin Nepalista, koska siellä syödään käsin. Kolmas vastasi, että Espanjasta tai Thaimaasta, koska ne ovat hänen suosikkimaitaan ja hän on käynyt molemmissa.

Neljännän vastaus oli Kalifornia, koska hänen sukulainen asuu siellä. Hän on lähettänyt tuulen mukana kirjeitä sekä pullopostia Kaliforniaan. Viides halusi kirjekaverin Tanskasta, koska siellä ymmärretään ruotsia. Kuudes halusi kirjekaverin Ranskasta, koska hänen sukulaisensa asuu siellä. Seitsemäs ja kahdeksas haastateltava halusivat kirjekaverin Ruotsista, koska siellä on tuttuja.

Mitä muita tapoja on tutustua ulkomaalaisiin?

Tämä kysymys tuli mieleeni kesken haastattelun, joten lisäsin sen kysymyslistalleni. Noin puolet vastasi, että matkustaa niiden luo. Loppujen mielestä oli hyvä idea mennä esittelemään itsensä tai puhumaan heidän äidinkielellään. Lapset ovat oppineet päiväkodissa pääasiassa englantia, mutta myös hiukan ruotsia ja ranskaa.

Sillai, että esittelee itsensä, tapaa toisensa, jolloin voi tulla hyviä ystäviä tai sitten ei.

6.2 Sadutuksesta

Miltä tuntuu kertoa satua?

Kolme haastateltavista ei ollut päässyt yksilösadutukseen. Kaksi heistä oli ollut mukana ryhmäsadutuksessa, mutta eivät muistaneet siitä mitään, koska siitä oli jo kulunut aikaa. Sadutetuilta lapsilta yleensä ensimmäinen vastaus oli ”kivalta”. Kaikki eivät osanneet selittää, miksi se tuntuu kivalta. Yksi lapsi kertoi, että hän kertoo satuja siskonsa ja äitinsä kanssa lauantai-aamuisin ja isä nukkuu vieressä. Toinen kertoi, että satujen kertominen tuntuu hassulta ja kolmas, että se tuntuu uudelta. He molemmat kertovat myös satuja äidilleen.

Yksi lapsi, joka kertoo pisimpiä ja harkituimpia satuja, kertoi, että hän tekee päässään kirjaa. Hän ei voi vielä kirjoittaa sitä, koska hän ei osaa kirjoittaa, joten hänellä on vaikeuksia muistaa, mihin kohtaa tarinaa hän jäi viime kerralla. Ehdotin, että joku muu voi kirjoittaa hänen puolestaan, jos hän sanelee sen, mutta se ei käynyt. Hän ei voi lukea kirjaa kenellekään, hän kirjoittaa sen sitten, kun osaa. Joskus häneltä kuitenkin pääsee laulu, jota hän laulaa tarinassa. Hän aikoo myös opetella piirtämään todella hyvin, jotta voi tehdä hienot kuvitukset kirjaansa.

Mikä satujen kertomisessa on parasta?

Kolme lasta vastasi, että parasta on kuulla oma satu luettuna. Parasta on myös se, kun saa keksiä, mitä kertoo. Satu voi olla totta tai tarua. Yhden lapsen mielestä parasta on se, kun satuja voi myös piirtää ja on kivaa, jos satu kertoo jostain hyvästä jutusta.

Se, kun saa kertoa niitä.

Mikä kurjinta?

Yhden lapsen mielestä sadun kertomisessa ei ole mitään kurjaa. Toinen kertoi, että kurjaa on se, jos on kipeä ja ääni menee, koska silloin ei voi kertoa satua. Jos on terve, ei sadun kertomisessa ole mitään kurjaa. Kolmas vastasi, että kurjaa on se, kun ei aluksi tiedä, minkä sadun kertoisi. Neljännen vastaus oli, että jos ei osaa lukea, ei voi lukea satuaan muille. Viidennen mielestä kurjaa on se, jos joutuu keskeyttämään sadun häiriön vuoksi.

Kerrotko satua mieluummin yksin vai ryhmässä?

Kolme kertoo mieluummin yksin, koska on kivempi keksiä satua ihan itse. Yksi kertoi mieluummin ryhmässä. Kaksi oli kertonut vain ryhmässä, joten heillä ei ollut kokemusta yksin kertomisesta, toiselle tarjosin tilaisuutta koettaa, mutta hän ei halunnut. Yksi lapsi tykkäsi kertoa satua sekä yksin että ryhmässä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Koko opinnäytetyöprosessin aikana en tehnyt yhtäkään huomiota negatiivisesti sävyttyneestä, vähättelevästä tai pelkäävästä kommentista ulkomaalaisia tai vierasta kulttuuria kohtaan. Esikoululaiset ovat olleet pääsääntöisesti innostuneesti mukana toiminnassa. Ulkomailla käyneet lapset ovat selkeästi pitäneet matkoistaan ja siellä kokemistaan asioista, yhtälailla kuin päiväkodilla vierailleista ulkomaalaisista.

7.1 Haastattelusta

Maat, joita lapset käyttivät haastattelun vastauksissa ovat sellaisia, joissa lapsi on käynyt, joissa hänellä on sukulaisia, tai sellaisia, joita on päiväkodissa käsitelty. Muuta kuin perheen tai päiväkodin kautta lapsi ei luultavasti vielä esikouluikässä saakaan tietoa ulkomaista. Televisio on varmasti yksi tietoväylä, mutta se ei käynyt vastauksista ilmi.

Kysymyksellä ”Mitä ajatuksia sulla on kansainvälisyydestä?” halusin selvittää tietävätkö lapset mitä on kansainvälisyys, eli otin riskin, että lapset eivät ymmärrä kysymystä. Kysymys oli liian hankala monelle ja vaati johdattelua ja osalle kerroin, mitä kansainvälisyys on.

Haastattelussa kävi ilmi se, että vieraista kulttuureista huomataan parhaiten erot. Se, että jossain syödään käsin tai jossain ei ole laisinkaan lunta jäi lasten mieleen. Aboudin (Wahlström 1996, 83-84 mukaan) ei ole kuitenkaan vaarallista, että lapsi huomaa eroja, vaan se on olennaista, miten hän suhtautuu niihin. Havaintojeni mukaan lapset suhtautuivat positiivisesti vieraisiin kulttuureihin. Jos vieraisiin kulttuureihin halutaan tutustua samanlaisuuden kautta, tulisi tehtävänannot miettiä tarkemmin ja kohdentaa ajatukset nimenomaan samanlaisuuksien löytämiseen.

Wahlström (1996, 74) kertoo Aboudin teoksen pohjalta, että noin seitsemänvuotiaana lapsi alkaa hahmottaa maailmaa yhteisöllisemmin, siihen asti hän kuvittelee, että muutkin näkevät asiat hänen näkökulmastaan. Toisten näkökulmasta ajattelemisen tulee esille ainakin siinä, että yhden lapsen mielestä ulkomaalaiseen ihmiseen voi tutustua puhumalla hänen äidinkieltään. Tämän vastauksen antanut lapsi siis tietää, että ulkomaalainen ei ymmärrä suomea. Siinä, mitä lapset haluavat lähettä englantilaisille, piilee ehkä osalla lapsista myös muiden näkökulmasta ajattelua.

Haastatteluvastausten perusteella esikoululaiset suhtautuvat positiivisesti uusiin kirjekavereihinsa. ”En tiedä.”-vastauksista on kuitenkin vaikea päätellä, mitä vastaus kertoo suhtautumisesta, mutta ainakaan suoraan negatiivista ajatusta ei tullut esille. Koen saaneeni kaikkiin kysymyksiin hyvin vastauksia. Vain ”Mitä haluaisin lähettää englantilaisille?”-kysymys sai kaksi ”En tiedä.”-vastausta.

”Mikä sadutuksessa on kurjinta?”-kysymyksen vastaukset paljastavat, että lasten esille tuomat kurjat ajatukset liittyvät siihe, jos satua ei pysty ker-

tomaan, tai jos sadun kertomista häiritään. Sadutus koettiin kivana ja hauskana menetelmänä ja lapset nauttivat kuunnella toisten satuja ja kuulla oma satu luettavan ääneen.

7.2 Sadutuksen toimiminen kirjeiden tekemisessä

Sadutin esikoululaisia ryhmässä ennen ensimmäisen viestin kirjoittamista, koska halusin sillä tavalla lämmitellä itseni kuuntelemaan ja lapset kertomaan avoimesti ajatuksiaan. Yksilösadutus olisi tuossa tilanteessa toiminut paremmin, sillä ryhmäsadun aikana hälistiin ja kaikki eivät olleet perillä sadun kulusta. Yksilösadutuksen jälkeen lapset olisivat saattaneet kokea viestintekotilanteen samanlaisena kuin sadutustilanteen. Kun lapset kertoivat itsestään pareittain viestiä varten, tunnelma oli jollain tapaa jäykkä. Ehkä se johtui siitä, että he kertoivat nyt itsestään tosiasioita, eivätkä voineet kertoa mitä tahansa mieleen tullutta. Tämä oli ensimmäinen esittely heistä ja siksi tärkeä. Yksi lapsi halusi kertoa sadun ja se liitettiin viestiin myös.

Toisessa ohjauksessa lisäsimme maalauksiin kuvaa selittävää tekstiä. Tuo tilanne tuntui sadutustilanteelta. Minulla oli paperi ja kynä kädessä ja olin valmiina kirjaamaan, mitä maalari haluaa kuvallaan kertoa. Tuntui, että kynän ottaminen käteen riitti virittämään minut vain lapsen kuuntelulle ja he näkivät, että nyt kirjoitan ylös, mitä he kertovat. Sadutuksella olimme siis luoneet yhteisen toimintamallin, joka toimii muuallakin kuin kahdenkesken satuja kertoen.

Kynä ja paperi konkretisoivat kuuntelun. Ilman niitä en keskittyisi lapseen yhtä hyvin, enkä muistaisi puoliakaan, mitä hän minulle kertoi. Jos todella haluaa lapsilta ideoita, kannattaa niistä jokainen kirjata ylös. Silloin lapsi näkee, että kannattaa sanoa, mitä ajattelee, ja aikuinen voi palata myöhemminkin esitettyihin ideoihin.

7.3 Esikoululaiset kertovat elämästään

Ensimmäisessä esittelyviestissä esikoululaiset kertoivat nimensä ja ikänsä. Sen lisäksi he kertoivat heille tärkeistä asioista, perheestä ja harrastuksista. Kaksi lasta kertoi perheestänsä, toiseen perheeseen oli syntymässä vauva, mistä kertoja oli selvästi innoissaan. Toinen kertoi pikkusiskostaan ja koirastaan. Kolmas lapsi kertoi lemmikeistään myös. Hän kertoi kissojensa nimet sekä kaloista, joita hänellä oli monta. Samainen lapsi kertoi sukulaisensa matkustavan Englantiin, joten hänellä oli tietoa Englannista muualtakin kuin päiväkodista.

Eräs esikoululainen kertoi syntymäpäivistään. Juhlat tuntuvat olevan tuon ikäisille tärkeitä, sillä yleensä syntymäpäiväsankarit tulevat kertomaan juhlistaan minulle. Hän myös mietti, ovatkohan englantilaiset nähneet hänen äitiään, kun hän on käynyt Englannissa. Kysymys oli ilmeestä päätellen puoliksi vitsi. Hän taisi tietää, etteivät englantilaiset eskarit tunne hänen äitiä, mutta halusi silti liittää kysymyksen viestiin.

Kaksi viimeistä lasta kertoivat asuinpaikastaan. Toisen oli hyvin vaikea keksiä mitään kerrottavaa, joten kannustin lopulta häntä kertomaan asioista, joista hän pitää. Hän kertoikin sitten lempitalviurheiluistaan ja metsätoista.

8 POHDINTA JA ARVIOINTI

Opinnäytetyöni aikana otin käyttöön päiväkodille uuden kommunikatiotavan kahden erimaalaisen ryhmän välillä. Avasin mahdollisuuden lapsille tutustua ulkomaalaisiin ihmisiin omista lähtökohdistaan, joten kehitystavoitteeni toteutui. Olin opinnäytetyöprosessini jälkeenkin yhteydessä päiväkotiin ja kuulin, että he olivat saaneet kirjeitä Englannista.

Annoin päiväkodin työntekijälle listan siitä, mitä lapset haluavat lähettää englantilaisille, jotta haastatteluni hyödyt kantaisivat eteenpäin myös opinnäytetyöprosessin päätyttyä. Ohjaustoiminnan koulutuksen aikana on puhuttu siitä, että ohjaajan tulisi tehdä itsensä tarpeettomaksi. Samalla tavalla tutkijan tulisi pitää huoli siitä, että tutkimus kantaa hedelmää myös tutkimusprosessin päätyttyä.

Tutkimustavoitteena oli tutkia, miten sadutus tukee kirjeiden kirjoittamista. Näillä ohjauskerroilla aiheen tutkiminen jäi vain muutama havaintokertaan, joiden perusteella koin sadutuksen toimivan kirjeiden kirjoittamisessa, sillä se rohkaisee lapsia kertomaan ajatuksiaan ja totuttaa aikuisen kuuntelemaan lasta, joka ei vielä itse osaa kirjoittaa sujuvasti.

Kokosin jokaisesta neljästä yksiköstä yhden työntekijän koolle keskustelemaan sadutuksesta. Tavoitteenani oli kertoa sadutuksen perusteista, vaikutuksista sekä omista kokemuksistani ja kannustaa työntekijöitä saduttamaan lapsia päiväkodilla. Moni oli kokeillut sitä joskus, ja he totesivat, että kokoontuminen muistutti heitä sadutuksen tärkeydestä ja kannusti heitä tekemään sitä päiväkodin arjessa. Annoin heille mukaan tiivistelmän sadutuksesta, jotta he voivat palata sadutuksen perusteisiin tai antaa sen jollekin sadutuksesta kiinnostuneelle.

8.1 Kokemuksia haastattelusta

Laadullisessa tutkimuksessa tärkeää ei ole aineiston määrä, vaan sen laatu. Laadulla tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi haastattelukysymykset vastaavat mahdollisimman hyvin opinnäytetyön tavoitteita. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 64). Haastattelussa oli kaksi teemaa, kansainvälisyys ja sadutus. Sadutuskysymyksiä olisi voinut suunnitella siten, että ne olisivat linkittyneet kirjeiden tekemiseen. Lasten ajatukset sadutuksen käytöstä kirjeiden tekemisessä jäi nyt puuttumaan. Tämän takia sadutuksen toimivuuden arviointi perustuu vain omalle arvioinnille, jota tein havaintojeni pohjalta.

Päiväkodissa toteutettu maailmanympärysmatka vaikutti selvästi lasten vastauksiin haastattelutilanteessa. Juttelin monen kanssa siitä jo ensimmäisessä kysymyksessä, kun jouduin selvittämään, mitä kansainvälisyys on, joten se luultavasti jäi lasten mieleen. Suoraan maailmanympärysmatkan vaikutus näkyi vain yhdessä vastauksessa ensimmäisen kysymyksen jälkeen. Yksi lapsi halusi kirjekaverin Nepalista, koska siellä syödään käsin.

Haastattelussa kysyin melko abstraktin kysymyksen ”Mitä ajatuksia sulla on kansainvälisyydestä?”, jolla halusin tutkia tuntevatko lapset termin kansainvälisyys. Sillä ei kai ole merkitystä, tietävätkö lapset termin. Tärkeintä on se, että lapset suhtautuvat pääsääntöisesti avoimesti vieraiseen kulttuuriin ja tutkivat karttapalloa mielenkiinnolla.

8.2 Kokemuksia sadutuksesta

Kahdeksasta haastattelemastani esikoululaisesta kahta en ollut saduttanut kahden kesken. Toinen oli ollut mukana ryhmäsadutuksessa, mutta ei muistanut siitä mitään ja toinen ei ollut päässyt kertomaan satua kertaakaan, ei minulle eikä kenellekään muulle. Haastattelutilanteissa näki selvästi, keitä en ollut saduttanut. Nämä kaksi istuivat hiljaisina tuolissaan, välttivät katsekontaktia, hypistelivät pöytäliinaa ja antoivat lyhyitä vastauksia, kuten ”joo”, ”ihan kivaa” ja ”en tiedä”.

Sadutuksen puute ei ole tietenkään ainoa syy lasten käyttäytymiseen, vaan ylipäätään yhteistyön puute. Olin ollut muiden kanssa enemmän tekemisissä, sillä nämä kaksi olivat olleet sadutushetkinä muualla. Sadutuksessa toiset lapset olivat tottuneet, että kirjoitan heidän sanomansa paperille ja kuuntelen mielelläni, mitä he minulle kertovat.

Muiden lasten kanssa haastattelu sujui luontevasti jutellen. He vastasivat monisanaisesti, katsoivat silmiin, vitsailivat ja juttelimme muustakin kuin kysymyksistäni. Tunnelma oli rento ja tunsin, että olimme enemmän samalla tasolla. Hiljaisten kanssa minulle tuli epämiellyttävä vallantunne, sillä ”Ihan kivaa.” -vastaus kuulostaa siltä, että lapsi vastaa, mitä aikuinen odottaa vastaukseksi.

Lasten kanssa toimivat aikuiset ovat huomaamattaan totuttaneet lapset vastaamaan halutulla tavalla, sillä aikuista kiinnostaa yleensä enemmän lapsen opettaminen kysymysten avulla, kuin lapsen ajatusten kuuleminen aiheesta. Esimerkkejä löytyy arjesta paljon. Ruokapöydästä noustessa tai riitaa selvitetessä aikuinen kysyy, ”Miten sanotaan?” Aikuinen ei halua kuulla, mitä lapsi oikeasti ajattelee, vaan hyvien tapojen opettaminen on tärkeämpää. (Karlsson 2003, 34-35.)

Sadutusta olisi voinut käyttää prosessin aikana enemmänkin, jotta sen vaikutuksia olisi päässyt tarkastelemaan paremmin. Alussa olisi myös voinut tehdä haastattelun, jotta prosessin päätyttyä haastattelu olisi antanut enemmän tietoa muutoksista lasten kommunikoinnissa, käytöksessä tai suhtautumisessa vieraisiin kulttuureihin.

Mielestäni sadutusta voi käyttää melkein minkä tahansa toiminnan lämmittelyyn, kunhan ryhmää on sadutettu tarpeeksi jo ennestään. Silloin sadutustilanne ei mene hälinäksi, kun lapset ovat oppineet kuuntelemaan toisiaan. Pidemmälle sadutetuille voi myös antaa tulevaan toimintaan liittyviä aiheita ajatusten virittelyyn.

8.3 Lapsilähtöisyys

Lasten äänen kuuleminen ja lasten mukaan ottaminen toiminnan suunnitteluun ovat tavoittelemisen arvoisia asioita, mutta huomasi, että käytännössä siihen kuluu paljon energiaa ja aikaa. Välillä lapsilta tulee paljon ideoita, joista kaikki eivät edes ole toteuttamiskelpoisia. Silloin pitäisi perustella lapselle, miksi niitä ei voi toteuttaa. Joskus en saa lapsista mitään irti ja joudun johdattamaan aihetta, joten lopputulos on lähtöisin minusta, ei lapsista.

Toiminnan sujuvuuden kannalta tein päätöksen, että teemme ensin viestin ja sitten maalauksia Englantiin. Lapset saivat kuitenkin päättää itse sisällöstä. Sisällön suunnittelussa tuli niin paljon ideoita, että lopulta kävin jokaisen lapsen yksitellen läpi. Jokaiselle kirjoitettiin paperille oma aihe. Tuossa kohtaa olimme jo jutelleet aika kauan ja levottomuus alkoi kasvaa, joten halusin päästää lapset maalaamaan pian. Jotkut lapset sanoivat suoraan, mitä maalaavat, mutta joidenkin kohdalla kysyin esimerkiksi ”Haluaisitko maalata eläimiä, joita meillä on Suomessa?” Kysymys oli tarpeellinen eteenpäin pääsemisessä, mutta söi lapsilähtöisyyttä, kun ehdotin aihetta. Lapselle jäi valta vastata kyllä tai ei.

Jantusen (1996, 13-14) mukaan lapsilähtöisyys ei saa olla sitä, että aletaan elää lasten päähänpistojen mukaan. Kaikkia lasten haluja ei tarvitse toteuttaa, sillä aikuinen osaa kokemustensa perusteella päätellä, mitkä ideat ovat toteutettavissa. Lapsi tarvitsee esikuvakseen aikuisen, joka pitää tilanteen hallinnassa. Jos aikuinen ja lapsi ovat samalla tasolla, lapsi saattaa kokea turvattomuutta siitä, että aikuinen ei hallitse tilannetta. Syvä lapsilähtöisyys on sitä, että lapsen annetaan kehittyä omaa tahtiansa, niitä kykyjä kehittämällä, jotka lapsesta tuntuu tärkeiltä. (Jantunen & Rönneberg 1996, 13-14.)

8.4 Koko prosessi

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi eteni suunnitellusti ja ilman suuria ongelmia. Ajankäyttöön ja kansainvälisyystoiminnan integroimiseen esikoululaisten oppitunteihin olisi voinut kiinnittää enemmän huomiota. Välillä minulla oli sellainen tunne, että vien turhaan esikoululaisten jo muutenkin liian vähäisiä tunteja, sillä en ollut ottanut tarpeeksi selville heidän opetussuunnitelmaansa. Maalauksia tehdessä pyysin heidän opettajansa mukaan, jotta tunti olisi myös kuvataidetunti. Siellä käsiteltiin sitten maalausvaiheessa perspektiiviä.

Opin, että lasten kanssa työskennellessä on mahdotonta ottaa jokaisen idea ja ehdotus huomioon, mutta siihen tulisi silti pyrkiä. Toiminta on mielekkäämpää, kun siihen saa itse vaikuttaa. Lapsi sitoutuu toimintaan tunnollisemmin silloin, kun on itse osallistunut niiden suunnitteluun tai ratkaisuun (Jarasto & Sinervo 1997, 70).

Suurin oppimisen paikka on ollut siinä, että tutkijan tulee pitää itsestään huolta, niin henkisesti kuin fyysisestikin. Tutkimus- ja kehittämistyö on aivotoimintaa, joka vie paljon energiaa, joten on tärkeää muistaa syödä

kunnolla ja tarpeeksi usein. Toinen tärkeä seikka on se, että muistaa harastaa liikuntaa, jotta keho kestää tietokoneella istumisen.

Olen tyytyväinen siihen, että kirjoittaminen on tuntunut kivalta koko prosessin ajan. Joskus täytyy patistaa itsensä aloittamaan, mutta alkuun päästyäni kirjoittaminen on hauskaa ongelmanratkaisua. Opinnäyteohjeiden lukemisesta on ollut paljon apua, sillä kun tekee ohjeiden mukaisesti, etenee loogisesti ja osaa pyytää apua oikeissa kohdissa. Kirjoittaminen ja lukeminen ovat aina olleet minulle vaivalloista, joten olen erittäin ylpeä, että sain kirjoitettua ymmärrettävää tekstiä.

LÄHTEET

- Apo, S. & Kinnunen, E. 1998-2001. Perinteentutkimuksen terminologia. Helsingin yliopisto. Viitattu 24.2.2011 <http://www.helsinki.fi/folkloristiikka/opiskelu/terminologia.htm#kulttuuri>
- Heikkinen, H; Rovio, S. & Syrjälä L. 2006. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestyistävät. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Tallinna: Gaudeamus.
- Jaarlin Päiväkodit Oy. 2010. Viitattu 3.4.2011 www.jaarlinpaivakodit.fi
- Jantunen, T & Rönöberg P. 1996. Anna lapsen leikkiä. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. 1997. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerrus.
- Juutilainen, E. 2010. Lasten kansainvälisyys. Projektiraportti. Hämeenlinna: Hamk.
- Karlsson, L. 2001. Lapsille puheenvuoro. Ammattikäytännön perinteet murroksessa. Helsinki: Edita.
- Karlsson, L. 2003. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Juva: PS-kustannus.
- Kemppainen-Koivisto, R. & Salmio, T. 2008. Matkalla suvaitsevaisuuteen. Kansainvälisyyskasvatuksen menetelmäopas 5-8-vuotiaiden lasten ohjaajille. Kauhava: Suomen YK-liitto ry.
- Kepa ry. Viitattu 24.4.2011 <http://www.gloaalikasvatus.fi/esittely>
- Kronqvist, E & Pulkkinen, M. 2007. Kehityopsykologia. Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY.
- Mäki, S & Arvola, P. 2009. Satu kantaa lasta. Opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 1. Porvoo: Duodecim.
- Myllymäki, T. 2004. Pallo haltuun. Kansainvälisyyskasvatus Suomessa. Lahti: Kehitysyhteistyön palvelukeskus.
- Opetusministeriö. 2007. Kansainvälisyyskasvatus 2010. Yliopistopaino. Viitattu 24.4.2011 <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm11.pdf?lang=fi>

Piaget, J. & Inhelder, B. 1977. Lapsen psykologia. Jyväskylä: Gummerrus.

Pulkkinen, L & Wahlström, R. 1987. Kasvu yhteisvastuuseen ja rauhaan. Helsinki: Sosiaalihallituksen julkaisuja 10/1987.

Salminen, S. & Poutanen, P. 1996. Kulttuurikompassi. Helsinki: Oy Edita Ab.

Sava, I. & Vesanen-Laukkanen, V. 2004. Taiteeksi tarinoitu oma elämä. Juva: PS-kustannus.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerrus kirjapaino Oy. Viitattu 24.4.2011
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.

Wahlström, R. 1996. Suvaitsevaisuuteen kasvattaminen, erilaisuus on rikkautta. Juva: Opetus 2000, WSOY.